

תורה אור • פרשת תצוה • מאמר 4

ביאור על הנ"ל

הסבר לאמור לעיל

הציץ שעל מצחו של אהרן מבטא רצון יציב לה', ללא טעם, שנותר גם לאחר שההתבוננות שבתפילה נמוגה. משה עושה אותו, וממשיך את רצון כל הרצונות שמעל אצילות באמצעות ביטולו העצמי ודעתו העליונה, כדי שרצון זה יישאר "תמיד לרצון", יתגבר על "המצח" העז של עמלק ויביא כפרה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/4](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/4)

הנקודה

הציץ שעל מצחו של אהרן מבטא רצון יציב לה', ללא טעם, שנותר גם לאחר שההתבוננות שבתפילה נמוגה. משה עושה אותו, וממשיך את רצון כל הרצונות שמעל אצילות באמצעות ביטולו העצמי ודעתו העליונה, כדי שרצון זה יישאר "תמיד לרצון", יתגבר על "המצח" העז של עמלק ויביא כפרה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מאמר זה מבאר את המאמר הקודם על הציץ, לוח הזהב שעל מצחו של הכהן הגדול. שלושת המוחות הם חכמה, בינה ודעת; המצח נמצא מול הדעת והוא המקבילה החיצונית שלה – ההסכמה המיושבת שנותרת לאחר שהעיסוק הפנימי של השכל חלף. אהרן ממשיך אהבה רבה, אך היא באה והולכת, מפני שעמלק, הקליפה שיודעת את אדונה ובכל זאת מונעת מן הדעת להגיע ללב, עומד כמחיצת ברזל. ביטולו העצמי של משה, המתבטא בתורה הנלמדת מתוך ביטול, מתגבר עליו; לכן משה עושה את הציץ, אור מלמעלה ששורשו בדעת העליונה ובשם מ"ה. הזהב מבטא אהבה בוערת; החריתה כחותם היא אותיות הבינה, שיחסן לה' הוא כיחס הרושם אל החותם. "קודש להוי" נכתב בשתי שורות: קודש־למ"ד למטה, האורות הפנימיים והמקיפים של התורה והמצוות, והוי' למעלה, רצון כל הרצונות שאין שום מאמץ מלמטה מגיע אליו. באדם הדבר מקיים את הרצון במשך היום כולו, גם בשעת העבודה. ממדרגה זו נמשכות י"ג מדות הרחמים, ועל כן הציץ "נושא עוון".

מבנה

1	כותרת	19
	הסבר למאמר הקודם על הציץ.	
2	המצח והדעת	29
	שלושת המוחות הם חכמה, בינה ודעת; המצח, שמול הדעת, הוא המקבילה החיצונית שלה: ההסכמה לקיים את מה שהשכל הכריע, רושם שנותר לאחר שהשכל הסתלק.	
3	אהבת אהרן והמחיצה של עמלק	39
	אהבת אהרן באה והולכת, מפני שעמלק, הקליפה שכנגד הדעת, הוא מחיצת ברזל; ביטולו העצמי של משה, באמצעות התורה הנלמדת מתוך ביטול, מסלק אותה, שכן התורה שאנו לומדים היא החכמה התחתונה.	
4	משה עושה את הציץ	49
	הציץ הוא אור מלמעלה, ששורשו בדעת העליונה ובשם מ"ה, שעמלק אינו יכול להתנגד לו; הזהב שבו מבטא אהבה בוערת, וחריתת החותם היא אותיות הבינה, שיחסן לה' הוא כיחס הרושם אל החותם.	
5	קודש־למ"ד למטה, הוי' למעלה	59
	התורה והמצוות ממשכות אורות פנימיים ומקיפים כמענה לעבודה מלמטה; הוי' שלמעלה הוא רצון כל הרצונות, עתיק שלמעלה מאצילות, שאליו אין אתערותא דלתתא מגיעה.	

באדם, המצח הוא הרצון שנותר לאחר התפילה; משה, שהוא הדעת עצמה, ממשיך את רצון כל הרצונות על מצחו של אהרן, כדי שיתקיים במשך היום כולו, כשהתורה קבועה והעבודה עראי.

גם לעמלק יש מצח — "מצח אשה זונה" עז־הפנים; הציץ שבא ממשה מבטל אותו.

מרצון כל הרצונות נמשכות י"ג מדות הרחמים, ובהן "נושא עוון", ועל ידיהן באה אצילות; כל זה נמשך באמצעות הציץ.

מו ש ג י ם

המצח (מצחא) מצחא

המקבילה החיצונית של הדעת: ההסכמה והרצון המיושבים, ללא טעמים, שנותרים כרושם לאחר ההתבוננות השכלית שבתפילה.

עמלק עמלק

הקליפה שכנגד הדעת: הוא יודע את אדונו ובכל זאת מורד בו; גאוה עזת־פנים המונעת מן הידיעה לפעול בלב.

ביטול עצמי ושם מ"ה ביטול, שם מ"ה

"מה אנחנו" של משה; צורתו הנעלית ביותר היא ביטול עצם מציאותו של האדם, המתגבר על עמלק, ויש ללמוד תורה מתוך ביטול זה.

קודש־למ"ד למטה, הוי' למעלה קדש למ"ד למטה הוי"ה מלמעלה

שתי השורות שעל הציץ: האורות הנמשכים על ידי התורה והמצוות כמענה לעבודת האדם, ושם הוי' העליון, ששום מאמץ מלמטה אינו מגיע אליו.

רצון כל הרצונות רעוא דכל רעוין

הרצון לרצון לברוא, מדרגת עתיק שלמעלה מאצילות, שממנה הציץ שואב את קביעותו ואת כוח הכפרה שלו.

י"ג מדות הרחמים י"ג מדות הרחמים

ההארה של ההוי' השנייה, ובה "נושא עוון"; מהן מתהווים אצילות ועשר הספירות שלה.

קטע 1 • 11

כותרת

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על הנ"ל

מאמר קצר זה מבאר את המאמר שלפניו, "ועשית ציץ זהב טהור", העוסק בציץ הזהב שהכהן הגדול לבש על מצחו. הוא חוזר לנושאים שבמאמר ההוא — המצח, אהבתו של אהרן, ביטולו של משה לנוכח עמלק ושני שמות הוי' — ומפרט אותם במונחים קבליים.

קטע 2 • 21

המצח והדעת

2 הנה תלת חללין² דגלגלתא³ (הנזכר בזוהר ואתחנן דף רס"ב א') הן תלת מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת].

ועל כל חלק מוח גשמי שורה אור השכל השייך למוח ההוא

הנה, "שלושת החללים שבגולגולת" (המוזכרים בזוהר, ואתחנן, דף רס"ב ע"א) הם שלושת המוחין: חכמה, בינה ודעת. על כל חלק פיזי של המוח שורה אור השכל השייך לאותו מוח.

הזוהר מדבר על שלושה חללים בגולגולת של ז"א, שבהם נמצאים שלושה מוחין: אדמו"ר הזקן מזהה אותם עם שלוש כוחות השכל: חכמה, בינה ודעת. כשם שכל חלק במוח הפיזי הוא מקום משכנו של כוח חשיבה משלו, כך כל אחד מ"המוחין" העליונים נושא אור שכל משלו.

(ועי' מק"מ [מקדש מלך] שם פ"י המוחין הן חב"ד [חכמה בינה ודעת] דז"א ואור המתלבש בהן היינו מחב"ד

[מחכמה בינה ודעת] דאימא) כנודע בחכמת הרפואה⁴ וכשם שהוא למטה באדם בגשמי [בגשמיים / בגשמיות /

בגשמית] כך הוא למעלה בז"א.

(ועיינו במקדש מלך שם: הכוונה היא שהמוחין הם חכמה, בינה ודעת של ז"א, והאור שמתלבש בהם הוא מחכמה, בינה ודעת של אימא), כידוע בחכמת הרפואה. וכשם שהדבר הוא למטה באדם הגשמי, כך הוא למעלה בז"א.

המקדש מלך, פירוש על הזוהר, מסביר שה"מוחין" הם השכל של ז"א עצמו, ואילו האור שממלא אותם מגיע מהמוחין של אימא, הפרצוף העליון של בינה. הקביעה שלכל מוח כוח משלו מבוססת על חכמת הרפואה, ואדמו"ר הזקן מציין את העיקרון שמה שקיים באדם הגשמי משקף את מה שלמעלה.

והנה על המוחין וחב"ד [וחכמה בינה ודעת] חופף הגולגלת. ובסוף הגלגלת היא מצחא. והמצח הוא כנגד

מוח הדעת

הנה, הגולגולת מכסה את המוחין ואת חכמה, בינה ודעת. ובקצה הגולגולת נמצאת המצחא. המצח מכוון כנגד מוח הדעת,

הגולגולת מכסה את המוח, והמצח נמצא בקצה הגולגולת. מכיוון שהמצח מכוון כנגד מוח הדעת, יש לו באופן חיצוני תפקיד המקביל לתפקיד הדעת, כפי שמסבירים החלקים הבאים.

כי מוח הדעת הוא באמצע שמוח חכמה ומוח בינה הם מלפנים ומוח הדעת באחוריים באמצע ב' המוחין חו"ב [חכמה ובינה].

מפני שמוח הדעת נמצא באמצע: מוח החכמה ומוח הבינה נמצאים מלפנים, ומוח הדעת נמצא מאחור, באמצע בין שני המוחין — חכמה ובינה.

לפי תיאור האנטומיה כאן, מוחי חכמה ובינה נמצאים מלפנים, זה לצד זה, ומוח הדעת נמצא מאחוריהם, באמצע. לכן המצח, שנמצא מלפנים ובמרכז, מכווין כנגד הדעת.

ולכן הוא נגד המצח. והדעת הוא ענין התקשרות בפנימיות שכפי שנגמר בחו"ב [בחכמה ובינה] כן יתקיים. ולכן לעומתו מכווין המצח שהוא בחיצוניות המוחין ג"כ בחינה זו

לכן הוא כנגד המצח. עניינה של הדעת הוא התקשרות בפנימיות: כפי שהדבר הוכרע בחכמה ובינה, כך הוא יתקיים. לכן המצח, שמכוון כנגד הדעת, הוא בחיצוניות המוחין בחינה מקבילה:

הדעת היא הכוח שקושר את האדם מבפנים למה שהשכל שלו השיג, כך שהמסקנה שאליה הגיע באמצעות חכמה ובינה נשארת איתנה. המצח פועל באופן דומה מבחוץ: הוא המקבילה החיצונית של הדעת.

דהיינו ההסכמה שהוסכם לקיים מה שרצה ע"פ השכל. והוא רשימו שנשאר אחר הסתלקות המוחין כנ"ל.

כלומר, הסכמה לקיים את מה שהאדם רצה על פי השכל. זהו רשימו שנשאר לאחר הסתלקות המוחין, כנזכר לעיל.

תפקיד המצח הוא "הסכמה": החלטה יציבה לקיים את מה שהשכל הכריע בעבר, גם לאחר שההתעוררות השכלית חלפה. המאמר הקודם הסביר שאחרי התפילה האהבה דועכת, אך נשאר רשימו על ה"מצח"; ההחלטה הזאת היא אותו רשימו.

(אך הדעת הוא בחי' פנימיות שבעוד החו"ב [החכמה ובינה] מאירין בתוקפן הוא מקשרם וממשיכם בבחי' פנימיותו כו'. ועי' בשער היחודים פ"ז [פרק ז'] מבואר איך הדעת מאיר במצחא. וכ"ה בע"ח [בעץ חיים] ובזהר הרקיע על האד"ר [האדרא רבא]⁵ גבי מצחא כו' ע"ש):

(אבל הדעת היא בחינת הפנימיות: כל עוד חכמה ובינה מאירות בעוצמתן, היא קושרת אותן וממשיכה אותן בבחינת הפנימיות שלה וכו'. ועיינו בשער היחודים, פרק ז', שבו מוסבר כיצד הדעת מאירה במצחא. וכך גם בעץ חיים ובזהר הרקיע על האידרא רבא, בעניין המצחא וכו'; עיינו שם.)

הסוגריים מבחינים בין השניים: הדעת פועלת בפנים וקושרת את חכמה ובינה כשהן מאירות במלוא עוצמתן, ואילו המצח משמר את הרשימו שלהן לאחר מכן. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא לשער היחודים, פרק ז', לעץ חיים ולזהר הרקיע על האידרא רבא, שבהם נדון האופן שבו הדעת מאירה במצח.

אהבת אהרן והמחיצה של עמלק

3 והנה אהרן הוא מז' רועים שממשיך רעותא דלבא כו'. אך באמת אח"כ חולפת ועוברת שיש מחיצה של ברזל מפסקת רק לפעמים מציץ מן החרכים.

והנה אהרן הוא אחד משבעת הרועים, הממשיך את רעותא דלבא, את כמיהת הלב וכו'. אבל לאמיתו של דבר, לאחר מכן היא חולפת ונעלמת, משום שמחיצת ברזל מפסיקה; רק לפעמים מבצבץ אור "מבין החרכים".

אהרן הוא אחד מ"שבעת הרועים" המקיימים את עם ישראל, ותפקידו להמשיך אהבה רבה, את כמיהת הלב לה' — רעותא דלבא. המאמר הקודם הסביר שאהבה זו מאירה בשעת התפילה, אך לאחר מכן היא דועכת, מפני ש"מחיצת ברזל" מפרידה בין ישראל לאביהם שבשמים; רק מדי פעם היא בוקעת, כמו האהבה בשיר השירים ש"מחיצה מן החרכים".

היינו הרהורי תשובה. וא"כ פעמים הוא כך ופעמים כך. והעצה להיות על מצחו תמיד⁶ דוקא כו' הוא ע"י משה. תורה צוה לנו משה.⁷ בחר לנו אנשים⁸ כו'.

כלומר, הרהורי תשובה. ואם כן, לפעמים הדבר כך ולפעמים כך. והעצה לכך שהדבר יהיה "על מצחו תמיד" דווקא וכו' היא באמצעות משה: "תורה ציווה לנו משה"; "בחר לנו אנשים" וכו'.

אותם הבזקים הם הרהורי תשובה פתאומיים, ולכן האהבה באה וחולפת. העצה לכך שהאהבה תישאר "על מצחו תמיד", כפי שנאמר על הציץ, היא באמצעות משה: על ידי התורה שנתן, ועל ידי ה"אנשים" שנבחרו על פי דבריו להילחם בעמלק.

כי הזלעו"ז [הזה לעומת זה] היא מחיצה של ברזל המפסקת הוא בחי' עמלק אם תגביה כנשר⁹ חוצפה וגסות הרוח עקשות ונצחנות כו'

כי הצד שכנגד — "זה לעומת זה" — שהוא מחיצת הברזל המפסיקה, הוא בחינת עמלק: "אם תגביה כנשר" — עזות וגסות הרוח, עקשנות ורצון לנצח בכל ויכוח וכו'.

מחיצת הברזל היא עמלק, המקבילה בצד הקליפה העומדת כנגד הקדושה. באדם היא מופיעה כגאוה חצופה, כהתנשאות שהנביא עובדיה מתאר כנסיקה כנשר, וכן כעקשנות וכצורך לנצח.

(כי עמלק הוא יודע רבונו ומכוון למרוד בו שהוא הקליפה שכנגד הדעת ואינו מניח את הדעת להתפשט במדות ע"י חוצפה בלי טעם ודעת וכמ"ש במ"א בביאור שע"פ זכור דעמלק.¹⁰ וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ ויקהל מענין זה) כנודע.

(כי עמלק יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו. הוא הקליפה שכנגד הדעת, ואינו מניח לדעת להתפשט במדות, באמצעות עזות בלי טעם ודעת, וכמו שנתבאר במקום אחר בביאור על "זכור" בעניין עמלק. ועיינו ברמ"ז בתחילת פרשת ויקהל בעניין זה), כידוע.

הסוגריים מגדירים את עמלק במדויק: הוא יודע את ריבונו ואף על פי כן מתכוון למרוד בו, ולכן הוא הקליפה שכנגד הדעת. הוא אינו מכחיש את הידיעה, אלא חוסם אותה מלהגיע אל הרגשות, בעזות שאין בה טעם או דעת, כך שהידיעה של האדם אינה פועלת בלבו. אדמו"ר הזקן מפנה לביאור על "זכור את אשר עשה לך עמלק", ולרמ"ז, המקובל רבי משה זכות, בתחילת פרשת ויקהל.

והמבטל בחינה זו הוא בחי' משה מ"ה [שם מ"ה] בטול והתורה היא למוד בבחי' בטול כו'. כי האומר אין לי אלא תורה¹¹ כו'.

והמבטל בחינה זו הוא בחינת משה, מ"ה — ביטול. והתורה היא לימוד מתוך ביטול וכו', כי האומר "אין לי אלא תורה" וכו'.

כנגד זאת עומד משה, שאמר "ונחנו מה": מידת הביטול, שהפסקה הבאה קושרת לשם מ"ה. גם את התורה יש ללמוד מתוך ביטול; חז"ל מלמדים שמי שאומר "אין לי אלא תורה", אין לו אפילו תורה.

אלא תורת משה ולא תחללו¹² כי אתה הוא קודם שנברא כו'. הוא ממש בלי שינוי.

אלא תורת משה, ו"לא תחללו", כי "אתה הוא קודם שנברא" וכו' — הוא ממש בלי שינוי.

צריך שזו תהיה "תורת משה", שנלמדת מתוך ההכרה ש"לא תחללו" — כפי שהמאמר הקודם פירש: אל תעשו חלל, ואל תדמו שיש מקום הפנוי מה'. כפי שנאמר בתפילת שחרית: "אתה הוא קודם שנברא העולם, אתה הוא משנברא העולם" — ה' הוא ממש אותו הדבר, והבריאה לא חוללה בו שינוי.

ולכאורה הרי המחשבה והדבור הם יש כו' אלא הבטול הוא בחכמה תתאה היא תושבע"פ [תורה שבעל פה] מעולם ועד עולם מלכות דיצירה עתיק לעשי' [לעשיה] וחכמה דנוק' [דנוקבא] דעשי' [דעשיה] היא התורה אשר לפנינו או"ה [איסור והיתר] כו':¹³

ולכאורה, הרי המחשבה והדיבור הם יש וכו'. אלא שהביטול הוא בחכמה תתאה, שהיא תורה שבעל פה, "מעולם ועד עולם": מלכות דיצירה היא עתיק לעשיה, וחכמה דנוקבא דעשיה היא התורה שלפנינו — איסור והיתר וכו'.

קושיה: לימוד התורה נעשה במחשבה ובדיבור, שהם יש מוחשי ולא ביטול. התשובה היא שהתורה שאנו לומדים היא החכמה התחתונה, התורה שבעל פה, והחכמה עצמה היא ביטול. באמצעות ההשתלשלות "מעולם ועד עולם", שבה המדרגה התחתונה של כל עולם נעשית השורש הפנימי, עתיק, של העולם הבא אחריו, החכמה של העולם התחתון, עשיה, היא ההלכה המעשית של איסור והיתר שאנו לומדים.

קטע 4 • 41

משה עושה את הציץ

4 וזהו ענין ועשית ציץ¹⁴ לשון זכר הארה שנמשך מלמעלה. משא"כ צצית לשון נקבה הוא ממטה למעלה בבחי' תפלה (עיי' בטעמי מצות להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] פ' תצוה מצות ציץ כו').

וזהו ענין "ועשית ציץ": "ציץ" הוא לשון זכר — הארה הנמשכת מלמעלה. לעומת זאת, "צצית" היא לשון נקבה: היא מלמטה למעלה, בבחינת תפילה (ראו טעמי המצוות לרבי חיים ויטאל, פרשת תצוה, מצוות ציץ וכו').

הפסוק אומר "ועשית ציץ" — לשון זכר, ולא "צצית", לשון נקבה. לפי טעמי המצוות לרבי חיים ויטאל, לשון הזכר מסמלת אור הבא מלמעלה, ואילו לשון הנקבה מסמלת את מה שעולה מלמטה, כפי שקורה בתפילה.

אבל תורה היא מלמעלה למטה הבטול ולא תחללו. והוא הזלעו"ז [הזה לעומת זה] שכנגד עמלק. ועי"ז נמשך להיות גילוי י"ה בוי"ה היינו באהוי"ר [באהבה ויראה]. וזהו שמשה הוא העושה הציץ.

אבל התורה היא מלמעלה למטה: הביטול ו"לא תחללו". זהו הצד שכנגד עמלק, "זה לעומת זה". ועל ידי כך נמשכת התגלות של שם י"ה בוי"ה, כלומר, באהבה ויראה. וזהו שמשה הוא העושה את הציץ.

התורה, בניגוד לתפילה, באה מלמעלה: היא מביאה לביטול ולהכרה שאין מקום פנוי מה', ולכן היא הצד של הקדושה שכנגד עמלק. במאמר הקודם התבאר שעמלק מכסה על שם י"ה, כך שאינו מתגלה בוי"ה — האותיות הנותרות של שם הוי", כלומר, במדות. התורה מאפשרת לי"ה להתגלות בוי"ה, באהבה ויראה. לכן משה, שעל ידו ניתנה התורה, עושה את הציץ.

(וא"ש [ואתי שפיר] לפמ"ש [לפי מה שכתוב] הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] שם שהציץ הוא נמשך ממוחין דאבא שזהו בחי' משה. גם למעלה יותר במצח' [במצחא] דא"א הנה מאיר שם בחי' דעת דא"א וגם זה הוא בחי' משה ששרשו¹⁵ בחינת דעת עליון.

(וזה מתאים למה שכתב רבי חיים ויטאל שם, שהציץ נמשך מהמוחין של אבא, שהיא בחינת משה. ולמעלה יותר, במצח של אריך אנפין, מאירה בחינת הדעת של אריך אנפין; גם זו בחינת משה, ששרשו בבחינת דעת עליון.)

רבי חיים ויטאל כותב שהציץ נמשך מהמוחין של אבא, חכמה, שהיא בחינתו של משה. למעלה מזה, במצח של אריך אנפין, הרמה החיצונית של כתור, מאירה הדעת של אריך אנפין. גם זו בחינת משה, ששרשו בדעת עליון — דעת שלמעלה מהבנה רגילה.

וזהו המבטל לבחי' עמלק שהוא רק כנגד דעת תחתון שם הוא מסתיר ומכסה כו'. ולמעלה יותר הנה שם מ"ה [שם מ"ה] המאיר במצחא דא"ק [דאדם קדמון] זהו ג"כ בחי' משה וז"ש [וזהו שכתוב] ונחנו מה וכמ"ש במ"א ע"פ משה ידבר^{16,17} כו'.

וזהו המבטל את בחינת עמלק, שהיא רק כנגד דעת תחתון; שם הוא מסתיר ומכסה וכו'. ולמעלה יותר, שם מ"ה המאיר במצח של אדם קדמון הוא גם כן בחינת משה. וזהו שנאמר "ונחנו מה", וכמו שנתבאר במקום אחר על הפסוק "משה ידבר" וכו'.

עמלק יכול להתנגד רק לדעת תחתון, הדעת שאמורה להגיע למדות; שם הוא מסתיר ומכסה. אין לו אחיזה בדעת עליון, ולכן שורשו של משה מכריע אותו. למעלה מזה נמצא שם מ"ה — שם הוי" שצירוף אותיותיו עולה 45 — המאיר במצח של אדם קדמון, המדרגה הקדמונית שלפני העולמות. זו בחינתו של משה באמירתו "ונחנו מה".

ולכן נאמר לו דוקא ועשית ציץ שהיא הארה המאיר בבחי' מצחא הנ"ל בבחי' דעת עליון שלמעלה מהשגה. וכן שם מ"ה [שם מ"ה] הבטול במציאות.

לכן דווקא אליו נאמר "ועשית ציץ": הציץ הוא הארה המאירה בבחינת המצח האמורה, בבחינת דעת עליון שלמעלה מהשגה. וכן שם מ"ה מבטא ביטול במציאות.

לכן הציווי "ועשית ציץ" נאמר למשה: הציץ הוא אור המאיר במצח מדעת עליון, למעלה מהשגה. שם מ"ה מבטא ביטול מוחלט, ביטול של עצם המציאות.

שזהו דוקא המבטל בחי' עמלק כו' ועמ"ש כמ"א בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות¹⁸ מענין המן שהוא בחי' יש. ושהמנגד לבחי' זו הוא בטול רצון עיניו למטה ונחנו מה כו')

וזהו דווקא המבטל את בחינת עמלק וכו'. וראו מה שנכתב במקום אחר בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", בעניין המן, שהוא בחינת יש; ומה שמתנגד לבחינה זו הוא ביטול הרצון, עיניו למטה, ו"ונחנו מה" וכו'.

הביטול המוחלט הוא שמכריע את עמלק. אדמו"ר הזקן מפנה לביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", העוסק בהמן, מצאצאי עמלק, כביטוי מובהק של ישות, תחושת עצמי מנופחת. ההפך מכך הוא הנחת הרצון האישי, השפלת העיניים והאמירה "ונחנו מה".

וזהב טהור היינו ג"כ בחי' רשפי אש¹⁹ משא"כ כסף אהבה כמים כו'. ופתחת עליו פתוחי חותם.

ו"זהב טהור" הוא גם כן בחינת "רשפי אש", לעומת כסף, שהוא אהבה כמים וכו'. "ופתחת עליו פתוחי חותם".

הציץ היה עשוי זהב טהור: הזהב הוא אהבה כ"רשפי אש", עזה ובווערת, ואילו הכסף הוא אהבה רגועה יותר, כמים, כפי שהתבאר במאמר הקודם. אחר כך נאמר "ופתחת עליו פתוחי חותם", והחלקים הבאים מבארים זאת.

הנה פתוחי חותם הם אותיות דבינה²⁰ יסוד דאימא שבה נצטיירו אותיות. כי הרי החכמה²¹ היא בחי' ברק ואין בה שום תמונה.

"פתוחי חותם" הם אותיות הבינה, יסוד של אמא, שבהן האותיות קיבלו צורה. שהרי חכמה היא בחינת ברק, ואין בה שום צורה.

הפתוחים הללו הם אותיות הבינה, ביסוד של אמא — המקום שבו הבינה מעניקה צורה, וכו' האותיות מקבלות את צורתן לראשונה. חכמה היא כברק, נקודת תוכנה שאין בה כל צורה מוגדרת.

רק בינה היא יש ושייך בה בחי' אותיות. כי אורייתא מחכמה נפקת ונתלבשה בבינה שהם תרין רעין²² כו'.

רק בינה היא בבחינת יש, ושייכת בה בחינת אותיות. שכן התורה יוצאת מחכמה ומתלבשת בבינה, שהן "שני רעים" וכו'.

רק בינה, שמפתחת רעיון לדבר מוגדר שהוא בבחינת "יש", יכולה להכיל אותיות. התורה מקורה בחכמה, אך היא מתלבשת בבינה; השתיים הן "שני רעים" שבזוהר, שאינם נפרדים לעולם.

וזהו ענין סופר וספור²³ (עמ"ש ע"פ זה שמי^{24, 25} ולקמן ע"פ אמר עם הספר^{26, 27}) ואותיות אלו הם כדמות חותם החקוק בשעוה שנחקק שם אברהם עד"מ ואינו מערך ומהות אברהם עצמו.

וזהו ענין "סופר" ו"סיפור" (ראו מה שכתוב על הפסוק "זה שמי", ובהמשך על "אמר עם הספר"). האותיות הללו הן כדוגמת חותם שנחקק בשעווה, שבו נחקק, למשל, השם אברהם, אך אין הוא בערכו ובמהותו של אברהם עצמו.

המילים "סופר וסיפור" מזכירות את ספר יצירה: ה' ברא את עולמו בשלושה "ספרים", שאותם קורא אדמו"ר הזקן כ"סופר", "ספר" ו"סיפור". אותיות כאלה דומות לחותם שהוטבע בשעווה: השעווה יכולה לשאת את השם אברהם, אך ההטבעה אינה דומה כלל לאברהם עצמו.

וכך הרי להיות חכמה הנה כולם בחכמה עשית.²⁸ שהחכמה בחי' עשי' [עשיה] נחשבת לגבי הקב"ה.

וכך גם לגבי החכמה: "כולם בחכמה עשית", שכן החכמה נחשבת לבחינת עשייה ביחס להקדוש ברוך הוא.

כך הדבר אפילו לגבי חכמה: "כולם בחכמה עשית" מלמד שגם החכמה עצמה נחשבת לדבר "עשוי", כהטבעה של חותם, ביחס להקדוש ברוך הוא.

וכנודע מענין עסק התורה לשמה לשם התורה עצמה להיות תורה התלכשות א"ס בחכמה לכן נקי חותם כחותם האותיות שהם על השעוה כו':

וכידוע בענין לימוד התורה לשמה, לשם התורה עצמה: שהתורה תהיה התלכשות של אין סוף בחכמה. לכן היא נקראת חותם, כמו חותם האותיות שעל השעווה וכו'.

לימוד תורה לשמה, "לשם עצמה", פירושו לשם התורה עצמה, כדי שהתורה תהיה לבוש לאין סוף בתוך חכמה. כיוון שהתורה ביחס לה היא כמו הטבעה ביחס לחותם, היא נקראת "חותם".

קטע 5 • 51

קודש-למ"ד למטה, הוי' למעלה

5 קדש להוי"ה.²⁹ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדש למ"ד למטה הוי"ה מלמעלה.³⁰ דהנה ע"י תורה

נעשה או"פ [אור פנימי] ותורתך בתוך מעי³¹. וזהו פתוחי חותם הני"ל.

"קדוש להוי"ה. וחכמינו ז"ל אמרו: "קדש למ"ד למטה, הוי' מלמעלה". שהרי באמצעות התורה נעשה אור פנימי: "ותורתך בתוך מעי". וזהו "פתוחי חותם" שהוזכר לעיל.

על הציץ נכתבו המילים "קדוש להי", וחכמינו ז"ל מוסרים שהן נכתבו בשתי שורות: שם הוי' למעלה, ו"קדוש" עם האות למ"ד — כלומר, "לי" של "להוי" — למטה. אדמו"ר הזקן מבאר שהשורה התחתונה מבטאת את פעולת התורה והמצוות: התורה נעשית אור פנימי בתוך האדם, כדברי הפסוק: "ותורתך בתוך מעי", וזהו "פתוחי חותם" שהוסבר לעיל.

וע"י המצות נמשך מקיפין. וזהו ענין קדש למ"ד כמאמר אשר קדשנו במצותיו. קדוש מובדל שהוא בחי' מקיף.

ובאמצעות המצוות נמשכים אורות מקיפים. וזהו ענין "קדש למ"ד", כמו שנאמר: "אשר קדשנו במצוותיו". "קדוש" פירושו מובדל, וזו בחינת המקיף.

המצוות ממשיכות אורות מקיפים, המקיפים את האדם ואינם נכנסים להבנתו. לכן נאמר "קדוש": בברכה על המצווה אנו אומרים שהי' קדשנו במצוותיו, ו"קדוש" פירושו מובדל, מעבר לנו, בדומה לאור המקיף.

והלמ"ד הם ג' אורות מקיפין דכח"ב [דכתר חכמה בינה] (וכנודע מענין צלם אלקים. הצי' הוא ט"ס [טי' ספירות] דאו"פ [דאור פנימי]. והלמ"ד הוא בחינת מקיף כו' עמ"ש ע"פ כי תצא)³² ואעפ"כ [ואף על פי כן] כ"ז [כל זה] הוא למטה שזהו מה שבאתערותא דלתתא ממטה למעלה נעשה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא].

והלמ"ד היא שלושת האורות המקיפים של כתר, חכמה ובינה (כידוע מענין "צלם אלקים": הצדי היא תשע הספירות של האור הפנימי, והלמ"ד היא בחינת המקיף וכו'; ראו מה שנכתב על הפסוק "כי תצא"). ואף על פי כן, כל זה הוא למטה, שכן באמצעות אתערותא דלתתא, מלמטה למעלה, נעשית אתערותא דלעילא.

הלמ"ד מייצגת את שלושת האורות המקיפים של כתר, חכמה ובינה, שכן ערכה שלושים — שלוש פעמים עשר. במילה "צלם", הצדי, שערכה תשעים, היא תשע הספירות של האור הפנימי, והלמ"ד היא האורות המקיפים. ואף על פי כן, כל זה עדיין נחשב "למטה", שכן זוהי התגובה מלמעלה הנענית לעבודת האדם מלמטה.

והוי"ה מלמעלה הוא בחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם. כי יש הוי"ה הוי"ה ופסיק טעמא ביניהם כי הוי"ה באצילות יו"ד וקש"י [וקצו של יו"ד] רומז לכתר וחכמה.

ו"הוי' מלמעלה" היא הבחינה שאליה אתערותא דלתתא אינה מגיעה. שהרי נאמר "הוי' הוי'", ויש פסיק טעמא ביניהם. שכן בשם הוי' שבאצילות, הוי"ד וקצו של יו"ד מרמזים לכתר ולחכמה.

"הוי' מלמעלה" היא בחינה ששום מאמץ אנושי אינו יכול להגיע אליה. בפסוק של י"ג מידות נאמר השם פעמיים: "הוי' הוי'", וביניהם יש הפסק בטעמי המקרא, המראה שמדובר בשתי בחינות. בתוך אצילות, הוי"ד של השם וקצו של יו"ד מייצגים את חכמה וכתר.

אך יש שם הוי"ה הוא למעלה מהאצילות שהוא מקור להיות שם הוי"ה שבאצי". כי התהוות אצי' כשעלה ברצונו כו'.

אך יש שם הוי' שלמעלה מאצילות, והוא המקור לכך שיהיה שם הוי' שבאצילות. שהרי התהוות אצילות הייתה כאשר עלה ברצונו וכו'.

יש גם שם הוי' שלמעלה מאצילות, והוא המקור שממנו נמשך שם הוי' שבאצילות. אצילות עצמה התהוותה כאשר עלה ברצונו לברוא.

וזהו כתר דאצי' קוצו של יו"ד. אך להיות רצון לרצון זה הוא מבחי' רעוא דכל רעוין³³ והוא בחי' עתיק.³⁴ וזהו ויקרא הוי"ה הוי"ה.³⁵

וזהו כתר דאצילות, קוצו של יו"ד. אך עצם האפשרות שיהיה רצון לרצון זה נובעת מבחינת רעוא דכל רעוין, והיא בחינת עתיק. וזהו ויקרא הוי' הוי'.

עליית הרצון הזאת היא כתר דאצילות, קוצו של יו"ד. אולם האפשרות שיהיה מלכתחילה רצון לרצון זה נובעת מבחינה גבוהה עוד יותר — "רעוא דכל רעוין", רצון כל הרצונות — שהיא עתיק, הפנימיות של כתר. זהו הכפל "הוי' הוי'".

פיי ויקרא שם הוי"ה דאצילות את בחי³⁶ הוי"ה שלפני האצי" (עיין לקמן סוף הדבור פיי בע"א [באופן אחר] דהוי"ה הא' תקוני הראש כו' והכל למעלה ולפני י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ושני הפיי אמת)

כלומר, שם הוי"ה דאצילות קרא לבחינת הוי"ה שלפני האצילות (ראו להלן, בסוף המאמר, הסבר בדרך אחרת: שהוי"ה הראשון הוא תיקוני הראש וכו', והכול למעלה ולפני י"ג מידות הרחמים; ושני הפירושים אמת).

הפסוק "ויקרא הוי"ה" מתפרש כאן כך: הוי"ה של אצילות קורא להוי"ה שקודם לאצילות. בסוגריים מצוין שבסוף המאמר שתי השמות מוסכרים אחרת, כתיקוני הראש ו"פינויות", שניהם למעלה ולפני י"ג מידות הרחמים, וששני הפירושים אמת.

ובחי"זו היא אשר אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם. ולכן בחינת קדש למ"ד נקי למטה לגבי בחי"שם הוי"ה זה.

בחינה זו היא זו שאליה אתערותא דלתתא אינה מגיעה. לכן בחינת "קודש למ"ד" נקראת "למטה" ביחס לבחינת שם הוי"ה זה.

מאחר שהוי"ה העליון הזה נמצא מעבר להישג ידה של כל אתערותא דלתתא, השורה "קודש למ"ד" — הקדושה המושגת באמצעות התורה והמצוות — נקראת "למטה" ביחס אליו.

ולכן נאמר גבי ציץ לרצון לפני הוי"ה³⁷ כלומר לפני שם הוי"ה דאצי". או לפני לשון פנימיות שהוא פנימיות שם הוי"ה כו'.³⁸

ולכן נאמר על הציץ: "לרצון לפני הוי"ה", כלומר, לפני שם הוי"ה דאצילות. לחלופין, "לפני" הוא לשון של פנימיות: הכוונה היא לפנימיות שם הוי"ה וכו'.

הפסוק אומר אפוא שהציץ הוא "לרצון לפני הוי"ה": הרצון שהוא מעורר נובע מבחינה הקודמת לשם הוי"ה דאצילות. לחלופין, "לפני" קשור לשורש של "פנים", כלומר, בפנים; לכן הכוונה היא לפנימיות ביותר של שם הוי"ה.

קטע 6 • 6-7

תמיד לרצון

6 וכמ"ש גבי יוה"כ [יום הכפורים] לפני הוי"ה תטהרו. ולכן שם הוא תמיד לרצון. וכן באדם בעבודת ה'

כפי שנאמר על יום הכיפורים: "לפני הוי"ה תטהרו". ולכן שם הדבר הוא תמיד לרצון. וכך גם אצל האדם, בעבודת ה',

על יום הכיפורים אומרת התורה: "לפני הוי"ה תטהרו". הכפרה באה מדרגת "לפני" הוי"ה, שלמעלה משינוי וממאמץ אנושי, ולכן שם הרצון הוא תמידי — "תמיד". כך גם בעבודת ה' של האדם עצמו.

הנה בבחי' מצחא שהוא חיצוניות הרצון בלי טעם רק מרשימו שנשאר אחר התפלה מהתבוננות בינה ודעת שהיה לו בשעת התפלה.³⁹

בבחינת המצח, שהיא החיצוניות של הרצון, בלי טעם, אלא מכוח הרשימו שנותר לאחר התפילה מן ההתבוננות בכינה וכדעת שהייתה לו בשעת התפילה.

אצל האדם, "המצח" הוא השכבה החיצונית של הרצון: רצון שאין לו טעמים, שאינו ההתבוננות עצמה אלא הרשימו שהיא מותרת. לאחר התפילה, שבה התבונן באמצעות כינה ודעת, נותר בו רצון יציב זה.

7 וזהו תמיד דוקא ר"ל [רוצה לומר] בכל היום כולו אף שאינו מתבונן ואף כשעוסק בצורכי העולם יהיה וזהו פירוש "תמיד" דווקא: כלומר, במשך כל היום, גם כשהוא אינו מתבונן וגם כשהוא עוסק בצורכי העולם, רצונו צריך להיות

המילה "תמיד" שבציץ פירושה במשך כל היום: גם כשהאדם אינו מתבונן, וגם כשהוא עוסק בענייני העולם, רצונו נשאר מכוון אל ה'.

ע"ד תורתו קבע ומלאכתו עראי⁴⁰ דהיינו שיהיה עיקר המכוון כדי שיהיה פנאי לעסוק בתורה ולהתפלל

בבחינת "תורתו קבע ומלאכתו עראי": כלומר, כוונתו העיקרית תהיה שיהיה לו פנאי לעסוק בתורה ולהתפלל,

כך עולה מן האידיאל שקבעו חז"ל: שתורתו תהיה קבועה ומלאכתו עראית. העיקר הוא מטרת העבודה: עובדים כדי שיהיה פנאי לתורה ולתפילה.

ועל כוונה זו הולך בכל עניניו בבחי' זו שיהי' [שיהיה] תמיד לרצון כו' והיינו ע"י משה שהוא העושה הציץ להיות תמיד לרצון על בחינת מצחא.

ובכוונה זו הוא עוסק בכל עניניו, בבחינה זו, כדי שיהיה "תמיד לרצון" וכו'. והיינו על ידי משה, שהוא העושה את הציץ, כדי שיהיה "תמיד לרצון" על בחינת המצח.

כאשר כוונה זו מנחה את כל מעשיו, רצונו הוא "תמיד לרצון". קביעות זו באה מכוח משה, העושה את הציץ — האור המקיים את המצח בקביעותו.

כי משה הוא מבחינת הדעת והוא ממשיך מבחינת רעוא דכל רעוין בבחינת מצחא המכוון כנגד מוח הדעת

כי משה הוא מבחינת דעת, והוא ממשיך מבחינת רעוא דכל רעוין אל בחינת המצח, המכוונת כנגד מוח הדעת,

משה מגלם את בחינת הדעת, והוא ממשיך את האור מרעוא דכל רעוין אל ה"מצח", שמכוון כנגד מוח הדעת. כך הרצון הקבוע שבמצח מקבל את חיותו מן המקור העליון ביותר.

(כי הדעת עולה כו' שבו גילוי בחי' עתיקא וע' במ"ש ע"פ החלצו מאתכם)⁴¹ ובכל נפש יש מבחי' זו דמשה שהוא א' המיוחד משבעה רועים.⁴²

(כי הדעת עולה וכו', ובה יש גילוי של בחינת עתיקא; ועיינו במה שכתוב על הפסוק "היחלצו מאתכם"). ובכל נפש יש מבחינת משה זו, שהוא האחד המיוחד משבעת הרועים.

ההערה שבסוגריים מזכירה שהדעת עולה למקורה, ובכך מתגלה בה עתיק, המדרגה הפנימית ביותר שבכתר; אדמו"ר הזקן מפנה לביאור על הפסוק "היחלצו מאתכם". בכל נפש יש משהו מבחינת משה, שהוא המיוחד שבין שבעת הרועים.

אך והיה על מצח אהרן⁴³ כי אהרן הוא אהבה רבה ובבחי' מצח שבו שהוא ההסכמה הנמשך מאהבה⁴⁴ שם צ"ל הציץ שיהיה תמיד לרצון בלי שינויים.

אך "והיה על מצח אהרן", כי אהרן הוא אהבה רבה, ובבחינת המצח שבו — שהיא ההסכמה הנמשכת מן האהבה — שם צריך להיות הציץ, כדי שיהיה "תמיד לרצון", בלי שינויים.

אבל הפסוק אומר "על מצח אהרן". אהרן הוא אהבה רבה, וה"מצח" שבו הוא ההסכמה שנותרת מן האהבה; שם צריך להיות הציץ, כדי שהרצון יישאר קבוע בלי שינויים.

משא"כ במשה עצמו א"צ [אין צריך / אינו צריך] לזה כי משה מלגאו שהוא הדעת עצמו שהוא בחי' פנימיות על כן לא שייך לומר ע"ז בחי' הסכם וחיצוניות ורצון כ"א בחי' דעת וחפץ.

מה שאין כן במשה עצמו, אין צורך בכך, כי משה הוא מלגאו — הוא הדעת עצמה, שהיא בחינת פנימיות. לכן אין שייך לומר עליו שזו בחינת הסכמה, חיצוניות ורצון, אלא בחינת דעת וחפץ.

משה עצמו אינו זקוק לציץ, כי הוא "מלגאו" — הדעת עצמה, בחינת הפנימיות. מושגים כמו הסכמה, חיצוניות ורצון אינם שייכים בו; שייכות בו רק בחינת דעת וחפץ, רצון עמוק יותר.

קטע 7 • 81

שני מצחים

8 וכנודע שחפץ הוא למעלה מהרצון רק שמשה הוא העושה הציץ על מצח אהרן. והוא הלעומת זה⁴⁵ נגד בחי' עמלק שגם שם יש מצח.

כידוע, חפץ נעלה מן הרצון. אלא שמשה הוא שעושה את הציץ על מצחו של אהרן. וזהו המקביל לו, כנגד בחינת עמלק, שגם שם יש מצח:

חפץ נעלה מן הרצון, ולכן משה אינו זקוק לציץ; הוא רק עושה אותו עבור מצחו של אהרן. הציץ הוא המענה של הקדושה לעמלק, שגם לו יש "מצח".

מצח אשה זונה⁴⁶ גסות עקשות בבחי' יש דוקא שאע"פ [שאף על פי] שיודע את רבונו מ"מ כו' והציץ שמבחי' משה מבטל זה כנ"ל:

"מצח אשה זונה" — גסות ועקשנות, דווקא בבחינת יש: אף שהוא יודע את רבונו, בכל זאת וכו'. והציץ, שמבחינתו של משה, מבטל זאת, כנזכר לעיל.

המצח של עמלק הוא "מצח אשה זונה", מצח חצוף כמתואר בירמיהו: גסות ועקשנות, תחושה קשה של ישות עצמית. הוא יודע את רבונו ובכל זאת מורד. הציץ, הנמשך מבחינת הביטול של משה, מבטל את החוצפה הזאת.

קטע 8 • 91

נושא עוון

9 ונשא אהרן⁴⁷ את עון הקדשים. בחי' נושא עון. (וכנ"ל דשם הוי"ה שבציץ הוא למעלה מבחי' קדש למייד וע"כ ונשא אהרן כו')

"וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת עֹון הַקִּדָּשִׁים": בחינת "נושא עוון". (וכנזכר לעיל, שם הוי"ה שבציץ הוא למעלה מבחינת קודש למייד, ולכן "ונשא אהרן" וכו').

הפסוק ממשיך: "אהרן יישא את עון הקודשים" — הציץ מכפר. זוהי המידה האלוקית של "נושא עוון", והיא פועלת מפני ששם הוי"ה שבציץ הוא למעלה מבחינת קודש למייד, למעלה ממה שהאדם יכול להגיע אליו בעבודתו.

שהם מייג מכילין דרחמי דהיינו הארת הוי"ה הב' להיות אל רחום וחנון⁴⁸ כו' ייג מדה"ר [מדות הרחמים] ייג ת"ד [תיקוני דיקנא].

שהן משלוש עשרה מידות הרחמים, כלומר, הארת שם הוי"ה השני, כדי שיהיה "אל רחום וחנון" וכו': שלוש עשרה מידות הרחמים, שלושה עשר תיקוני דיקנא.

"נושא עוון" היא אחת משלוש עשרה מידות הרחמים, המכונות בארמית "שלוש עשרה מידות הרחמים", ובקבלה — שלושה עשר תיקוני דיקנא. הן הארת שם הוי"ה השני שבפסוק "הוי"ה הוי"ה אל רחום וחנון".

והוי"ה הב' הם פאות הראש⁴⁹ והוי"ה הא' הם תקוני הראש (כמו ציץ על מצחא הוא מבחי' תקון הראש רעדכ"ר [רעוא דכל רעוין]) כו' כנודע.

ושם הוי"ה השני הוא פאות הראש, ושם הוי"ה הראשון הוא תיקוני הראש (כשם שהציץ שעל המצח הוא מבחינת תיקון הראש, רעותא דכל רעותין), וכו', כידוע.

שם הוי"ה השני מקביל לפאות, ה"פינות" של הראש, והראשון — לתיקוני הראש עצמם; הציץ שעל המצח שייך לתיקוני הראש האלה, לרצון כל הרצונות. זהו ההסבר הנוסף שהובטח קודם במאמר.

והיינו להיות הוי"ה הוי"ה ולהיות אצ"י ע"ס [עשר ספירות] מ"יג מכילין אבא יונק ממזל⁵⁰ כ"י וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י הציץ שממשיך מבחי רעדכ"ר [רעוא דכל רעוין] כתר שבכתר סתימא דכל סתימין:

וזהו כדי שיהיו "הוי"ה הוי"ה", וכדי שתהיה אצילות, עשר הספירות, משלוש עשרה מידות הרחמים: "אבא יונק מהמזל" וכו'. וכל זה נמשך באמצעות הציץ, שממשיך מבחינת רעוא דכל רעותין, כתר שבכתר, סתימא דכל סתימין.

באמצעות שני השמות מתהוות אצילות ועשר הספירות שלה משלוש עשרה מידות הרחמים, כמאמר הקבלי "אבא יונק מהמזל" — אחד מתיקוני הדיקנא. כל זה נמשך באמצעות הציץ, שממשיך מרעוא דכל רעותין, כתר שבכתר, הסתום מכול.

בעבודה

לאחר התפילה ההרגשה דועכת, אך הרושם שלה יכול להישאר כרצון יציב לדבוק בה'. יש לשמור על הרצון הזה במשך היום כולו: לקבוע עתים לתורה ולעשות את העבודה עראי, מתוך מטרה שכל ענייניו של האדם יאפשרו לו לפנות זמן לתורה ולתפילה, כדי שרצונו יהיה "תמיד לרצון". התורה הנלמדת מתוך ביטול עצמי, "מה אנחנו" של משה, היא שמתגברת על ההתנשאות העזת־הפנים של עמלק.

שאלות לשיחה

1. מדוע המצח, ולא מוח הדעת עצמו, נושא את הרצון שנותר לאחר התפילה?
2. כיצד עמלק, ש"יודע את רבונו", מתנגד דווקא לדעת, וכיצד הביטול העצמי מתגבר עליו?
3. לימוד תורה הוא מחשבה ודיבור; כיצד הוא יכול להיות ביטול עצמי?
4. מדוע קודש־למ"ד נקרא "למטה", אף שהוא ממשיך אורות מקיפים?
5. מה פירוש הדבר למעשה לקבוע עתים לתורה ולעשות את העבודה עראי?

הערות

פסוקה 1

1 ביאור על הניל

אור התורה מציין שזהו הביאור על "ועשית ציץ" משנת תקנ"ו (1805-06), שנדפס בתורה אור. ציון זה מתארך את הביאור ומאשר איזה מאמר הוא מבאר.

הערת קה"ת

באזה"ת ע' א'תש"ו מציין: ביאור ועשית ציץ דתקס"ו שנדפס בתו"א.

פסוקה 2

2 חללין

בפרשת ואתחנן מלמד הוזהר שבגולגולת של ז"א יש שלושה חללים ובהם שלושה מוחין. אדמו"ר הזקן מציין זאת עם מספר העמוד ומוזהר אותם כחכמה, בינה ודעת.

Zohar, Vaetchanan 7:35-8:45 ספר הוזהר, ואתחנן ז':ל"ה-ח':מ"ה

3 תלת חללין דגלגלתא

ההערה מפנה את הקורא למאמר משנת תש"ד (1943-44) בעניין "שלושת החללים שבגולגולת" שבווהר — הדימוי שבו נפתחת הפסוקה.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תש"ד ע' 163.

4 כנודע בחכמת הרפואה

שם מביא הצמח צדק מקורות לנקודה הרפואית שעליה מסתמך אדמו"ר הזקן: ספרי האנומיה, שבילי אמונה (נתיב ד', שביל א) וספר הברית (מאמר יז, פרק ד). הוא מוסיף שיש לעיין עוד בכוזרי, חלק ה, סימן יב, ובפירושו אוצר נחמד שם (המתחיל "ודע כי הקדמונים").

הערת קה"ת

באזה"ת כרך ז ע' ב'תצא ד"ה ויאמר מלך מצרים למילדות מציין ע"ז וז"ל: "וכן הוא בספרי הניתוח בשבילי אמונה נתיב רביעי שביל ראשון ובספר הברית מאמר י"ז פ"ד, וצ"ע בכוזרי מאמר ה' סי' י"ב בפ"י האוצר נחמד שם ודע שהקדמונים". עכ"ל.

5 ובוהר הרקיע על האד"ר

האידרא רבא מלמדת שכאשר מצחו של ז"א מתגלה, מתעורר דין; אך כאשר תפילות ישראל עולות, מתגלה "מצח הרצון שברצונות" ומאיר בו, והדין נרגע. קה"ת מוזהר זאת כקטע באידרא רבא שעליו מעיר זוהר הרקיע.

Zohar III, 136b זח"ג קלו, ב

הערת קה"ת

זח"ג קלו, ב. וראה לקו"ת שה"ש כג, ג.

פסוקה 3

6 על מצחו תמיד

על הציץ נאמר: "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'". השאלה היא כיצד האהבה יכולה להישאר "תמיד".

Exodus 28:38 שמות כ"ח:ל"ח

והנה עלי-מצח אהרן ונשא אהרן את-עוֹן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'

And it shall be upon Aaron's forehead, and Aaron shall bear the iniquity committed in the holy things, which the children of Israel shall hallow, even in all their holy gifts; and it shall be always upon his forehead, that they may be accepted before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 תורה צוה לנו משה

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". התורה נקראת על שם משה, מקור התרופה.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תוֹרָה צוּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 בחר לנו אנשים

משה אמר ליהושע: "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק". המאמר הקודם הסביר שרק "אנשיו של משה", אנשים שהם בביטול, יכולים להביס את עמלק.

Exodus 17:9 שמות י"ז:ט'

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הַלֶּחֶם בְּעַמְלֶק מִקֵּר אֹנְכִי נִצֵּב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֱלֹקִים בְּיָדִי:

And Moses said unto Joshua: 'Choose us out men, and go out, fight with Amalek; tomorrow I will stand on the top of 'the hill with the rod of G-d in my hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 אם תגביה כנשר

"אם תגביה כנשר... משם אורידך" נאמר על גאוותו של אדום. הפסוק מתאר את גאוותו של עמלק.

Obadiah 1:4 עובדיה א':ד'

אִם־תִּגְבֶּיֶה כְנָשָׁר וְאִם־יִבִּין כּוֹכְבִּים שִׁים קִנָּה מִשָּׁם אֹרִידְךָ נְאֻם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from 'thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 זכור דעמלק

"זכור את אשר עשה לך עמלק". אדמו"ר הזקן מפנה לכיבור על הפסוק הזה להרחבה בעניין עמלק.

Deuteronomy 25:17 דברים כ"ה:י"ז

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה לָךְ עַמְלֶק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came 'forth out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 כי האומר אין לי אלא תורה

רבי יוסי מלמד שמי שאומר שאין לו אלא תורה, אף תורה אין לו. המאמר משתמש בדבריו כדי להראות שהתורה צריכה להיות תורת משה, הנלמדת

מתוך ביטול.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

עֲרֵבִי שֶׁלְצִיּוֹן — דַּעֲבָדִי שְׁלוֹף דּוּץ. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדָבָר הַלֵּכָה — דִּתְנִיָּא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁטָּא! אֶלָּא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֶלָּא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֶלָּא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁטָּא! אֶלָּא דְאֶפִּילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פֶּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדַתְּם וְעִשִּׂיתֶם" — כָּל שֶׁשָּׂאֵנוּ בַּעֲשִׂיָּה יֵשְׁנוּ בְּלִמְיָדָה, כָּל שֶׁאֵינוּ בַּעֲשִׂיָּה אֵינוּ בְּלִמְיָדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

12 ולא תחללו

"ולא תחללו את שם קדשי". במאמר הקודם פורשה המילה "תחללו" מלשון יצירת חלל, כאילו מקום כלשהו ריק מה.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת־שֵׁם קֹדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hal- lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal- low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13

"דודי... מציץ מן החרכים". המאמר משתמש בפסוק כדי לתאר הצעות של אהבה אלוהית הפורצות מדי פעם את המחסום.

Song of Songs 2:9 שיר השירים ב:ט'

דוֹמָה דּוֹדִי לְצִבִּי אוֹ לְעֹפֶר הָאֵילִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלְנּוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־ הַחֲלֹנוֹת מְצִיץ מִן־הַחֲרָכִים:

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the win- dows, He peereth through the lattice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

14 ועשית ציץ

"ועשית ציץ זהב טהור, ופתחת עליו פתוחי חותם, קודש לה". הציווי מופנה למשה, כפי שהמאמר מסביר.

Exodus 28:36 שמות כ"ח:ל"ו

וְעִשִּׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לַה' And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 בחי משה ששרשו בחי דעת עליון

הרבי דן בהרחבה בנושא שבשורה זו: שורשו של משה הוא בדעת עליון.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ו ע' 248 בארוכה בענין זה.

16 וכמ"ש במ"א ע"פ משה ידבר

שם, ב"א 69a, מוסבר "משה ידבר" כמשה הממשיך את אור אור אין סוף מלמעלה, גם לעשיה, באמצעות בחינת מ"ה, הביטול. באותו טור נאמר שבוכות ביטול זה מתקיים "לא תחללו", מפני שהעולם הזה אינו מפסיק דבר; וכן, לימוד תורה מתוך ביטול זה ממשיך אור פנימי, ואילו המצוות ממשיכות אורות מקיפים.

הערת קה"ת

ראה לעיל סט, א.

17 משה ידבר

"משה ידבר, וה' יענו בקול." אדמו"ר הזקן מפנה להסבר במקום אחר על ביטולו של משה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18

הצעתו של המן: "יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך." אדמו"ר הזקן מפנה לביאור על פסוק זה, העוסק בהמן כמדרגת יש.

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יְבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוּ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 רשפי אש

"רשפיה רשפי אש, שלהבת ה'" — נאמר על אהבה. הוהב מסמל אהבה בוערת זו.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו'

שִׁימְנִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־זִרְעֹךָ כִּי־עֲזָה כְמוֹת אֶהְיֶה קִשָּׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּיָּה אֵשׁ שֶׁלֹּהֲבַתֶּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 אותיות דבינה

ההערה מצטטת שם את רמ"ז: האותיות נמצאות בשבע הספירות התחתונות של אמת. הדבר תומך בקביעה כאן ש"פתוחי חותם" הם אותיות הבינה, יסוד של אמת.

הערת קה"ת

כ"כ הרמ"ז ר"פ ויקרא שהאותיות הם בוז"ת דאימא, וע' בביאורי הזהר פ' פניחס (כ"ק אדמו"ר הצ"צ בבוכ' באב"י 14 סא, א).

21 שו"ה שבה — כי הרי החכמה

שם, ב"ד 46d, הספירות שבתוך כתר נמשלות לחריטה באבן יקרה, שאינה זרה לה כפי שהדיו זר לקלף; ונאמר שהתורה, אף ששורשה ביסוד של אבא, מתלבשת בכינה, שבה נמצאות האותיות, תוך ציטוט הביאור הזה על "ופתחת עליו".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בחוקותי מו, ד.

22 שהם תריין רעין

שם נדרש "שמע ישראל, הוי' אלקינו" כאיחוד של אבא ואמא, המכונים "תריין ריעין", ו"הוי' אחד" כאיחוד של ז"א ונוקבא. אותו כינוי מן הזוהר מציין כאן את חכמה ובינה.

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

הערת קה"ת

זח"ג ד, א. וראה לעיל י, ב.

שבאצילות, או לפנימיותה, שבה הרצון הוא תמיד.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ו:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, ל.

פסוקה 7

40 תורתו קבע ומלאכתו עראי

"הדורות הראשונים עשו את תורתם קבע ואת מלאכתם עראי, ושניהם נתקיימו בידיהם". המאמר מחיל זאת על שמירת הרצון בקביעות במשך היום.

Berakhot 35b:10 ברכות ל"ה ב"י

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֱלֵעָזַי: בָּא וּרְאֵה שְׁלָא כְדוּרוֹת הָרָאשׁוֹנִים דּוּרוֹת הָאַחֲרֹנִים. דּוּרוֹת הָרָאשׁוֹנִים עָשׂוּ תוֹרָתָן קָבַע וּמְלָאכְתָּן עָרָא, זוּ וְזוּ נִתְקַיְמָה בְּיָדָן. דּוּרוֹת הָאַחֲרֹנִים שְׁעָשׂוּ מְלָאכְתָּן קָבַע וְתוֹרָתָן עָרָא, זוּ וְזוּ לֹא נִתְקַיְמָה בְּיָדָן.

Rabbah b. Bar Hannah stated that R. Johanan said in the name of R. Judah b. R. El'ai : Come and see that the later generations are not like the former generations. The former generations made their Torah their principal concern and their work only occasional, and both flourished in their hand ; whereas the later generations made their work their principal concern and their Torah only occasional and neither flourished in their hand

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

41 החלצו מאתכם

"החלצו מאתכם אנשים לצבא" — ציווי של משה לפני המלחמה במדין. אדמו"ר חזקוני מפנה להסבר על פסוק זה העוסק בדעת ובעתיד.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצָבָא וַיְהִי עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־ה' בְּמִדְיָן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 משבעה רועים

"והקמנו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם". המונח "שבעה רועים" לקוח מפסוק זה; משה הוא היחיד והמיוחד ביניהם.

Micah 5:4 מיכה ה':ד

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי־יָבֹא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יֵדְרֶה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רְעִים וְשְׁמֹנֶה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes .among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מצחו ... לרצון, והזהר מכנה אותו "רעוא דכל רעוין"; בחוקות 46d מצטט את הביאור הזה במקום "ופתחת עליו".

הערת קה"ת

מענין רעדכ"ר ע' בלקו"ת פ' תוריע בד"ה למנצח על השמינית ובד"ה וה"י ביום ההוא יתקע ובד"ה תקעו בחדש שופר דרוש א' ושם פ"ב (כ"ק אדמו"ר הצ"צ בד"ה להבין מ"ש בע"ה, בוך באב" 57). בלקו"ת בחוקותי מו, ד. פנחס עו, ד מצוין לכאן.

34 והוא בחי עתיק

הצמח צדק מסביר את הדברים: "כלומר, בחינת עתיק אינה נמנית עם עשר הספירות, כפי שמבואר בביאור על יביאו לבוש מלכות".

הערת קה"ת

באוה"ת פ' כי תצא ע' תתקכא מפרש זה כ"ק אדמו"ר הצ"צ "ור"ל שבחי עתיק אינו במנין ע"ס כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות". ע"ש. הכוונה לתו"א צא, ב.

35 ויקרא הוי"ה הוי"ה

"ויעבור ה' על פניו ויקרא: הוי' הוי', אל רחום וחנון". השם הכפול, המופרד על ידי טעמי המקרא, נקרא כשתי בחינות של הוי'.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פְּנֵי וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד וְאֱמֵת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, ;and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 את בחי הוי' שלפני האצ"י

הצמח צדק מביא את הפירוש הזה — שהוי' של אצילות קורא להוי' שלפני אצילות — בשני המקומות האלה באור התורה.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' כי תשא ע' ב"סז. ובפ' ואתחנן ע' ככב.

37 לרצון לפני הוי"ה

הציץ צריך להיות על מצחו של אהרן "תמיד, לרצון להם לפני ה'". המאמר מפרש את "לרצון" כרצון האלוהי, ואת "לפני" במשמעות של קודם, או בתוך, שם הוי'.

Exodus 28:38 שמות כ"ח:ל"ח

וְהָיָה עַל־מִצְח אֶהְרֹן וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת־עוֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'

And it shall be upon Aaron's forehead, and Aaron shall bear the iniquity committed in the holy things, which the children of Israel shall hallow, even in all their holy gifts; and it shall be always upon his forehead, that they may be accepted before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 הערת קה"ת מפנה Deuteronomy 21:10-25:19 למילים האלה.

Deuteronomy 21:10-25:19 דברים כ"א-כ"ה:ט"ט

פסוקה 6

39 לפני ה' תטהרו

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם; מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו." המאמר משווה זאת ל"לפני הוי"ה שנאמר על הציץ: בחינה שקודמת להוי"

shall be always upon his forehead, that they may be accepted before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות כח, לח.

48 אל רחום וחנון

"ה'; רחום וחנון", פתיחת שלוש עשרה מידות הרחמים, הנמשכות מהו"ה השנייה.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 פאות הראש

אור התורה מוסיף כאן: "ראו מה שכתוב על פאות הראש בסידור, על הפסוק 'נותן שלג כצמר'".

הערת קה"ת

"עמ"ש מענין פאות הראש בסידור ע"פ הנותן שלג כצמר" — אוה"ת תשא ע' ב"סח.

50 אבא יונק ממזל

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאבא יונק מהמזל השמיני ואמא מהשלושה עשר: אבא כבר קיים, והיניקה מביאה אותו לצמיחה עד לפרצוף שלם, בעל מוחין בשלים, כך שיוכל להשפיע למדרגות שמתחתיו. במאמר על מטות, דף פג ע"א, משה, בחינת דעת עליון, מעורר את כמיהת הלב משום שאבא יונק מהמזל השמיני, נוצר, שאותיותיו מרכיבות את המילה רצון — הרצון העליון שלפני אצילות; גם הקטע ההוא מפנה לביאור זה.

הערת קה"ת

זח"א רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. שער א"א ספ"ט. ובכ"מ. וראה לקו"ת אמור לט, א. מטות פג, א.

43 והיה על מצח אהרן

"והיה על מצח אהרן... תמיד, לרצון". המאמר מסביר מדוע הפסוק מדבר דווקא על מצחו של אהרן.

Exodus 28:38 שמות כ"ח:ל"ח

וְהָיָה עַל־מִצְחַ אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עוֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'

And it shall be upon Aaron's forehead, and Aaron shall bear the iniquity committed in the holy things, which the children of Israel shall hallow, even in all their holy gifts; and it shall be always upon his forehead, that they may be accepted before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 שהוא ההסכמה הנמשך מאהבה

שם אומר אדמו"ר הזקן שנצח הוא ההסכמה שנותרת מן ההתבוננות שבתפילה, ומפנה לביאור זה, המסביר את "מצח אהרן" כהסכמה זו. עוד נאמר שם שמצח ונצח הם בחינה אחת.

הערת קה"ת

בלקו"ת מסעי פט, א מציין לכאן.

פסקה 8

45 הלעומת זה

"גם את זה לעומת זה עשה האלקים". הקדושה והקליפה משקפות זו את זו, ולכן לציץ שעל המצח יש מקבילה במצחו של עמלק.

Ecclesiastes 7:14 קהלת זי"ד

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַּם אֶת־זֶה לְעִמְתּוֹ זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דִּבְרֹת שְׁלֵא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 מצח אשה זונה

"מצח אשה זונה היה לך, מאנת הכלם". דימויו של הנביא לחוצפה חסרת בושה מתאר את מצחו של עמלק.

Jeremiah 3:3 ירמיהו ג:ג

וַיִּמְנְעוּ רִבְכִּים וּמִלְקוֹשׁ לֹא הָיָה וּמִצָּח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאֲנַת הַכָּלָם: Therefore the showers have been withheld, and there hath been no latter rain; yet thou hadst a harlot's forehead, thou refusedst to be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

47 ונשא אהרן

"ונשא אהרן את עוון הקודשים אשר יקדישו בני ישראל". הציץ מכפר מפני שהוא ממשיך מבחינה שלמעלה מכל מאמץ אנושי.

Exodus 28:38 שמות כ"ח:ל"ח

וְהָיָה עַל־מִצְחַ אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עוֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'

And it shall be upon Aaron's forehead, and Aaron shall bear the iniquity committed in the holy things, which the children of Israel shall hallow, even in all their holy gifts; and it

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/4/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק